

Jumalateenistus Nõos E, 25.12.23 kell 11.00, I jõulupüha

Lektsioonid: Hb 1:1–3; Jh 1:1–14

Pihikõne: Ps 4:6

Jutlus: Js 52:7–10

Laulud: 20 (1–4); 18B (1–6, 7); 19 (1–3); 31A (1–5)

Kui armsad on mägede peal sõnumitooja sammud. Ta kuulutab rahu, toob häid sõnumeid, kuulutab päästet ja ütleb Siionile: „Sinu Jumal on kuningas!” Kuule! Su valvurid tõstavad häält, nad hõiskavad üheskoos, sest nad näevad silmast silma Issanda kojutulekut Siionisse. Rõõmutsege, hõisake üheskoos, Jeruusalemma varemed, sest Issand trööstib oma rahvast, lunastab Jeruusalemma! Issand paljastab oma püha käsivarre kõigi rahvaste nähes, ja kõik maailma ääred saavad näha meie Jumala päästet.

Vestlesin hiljuti ühe mitte-kirikuliikmest inimesega, kes oletas, et koguduses on kindlasti tublimad inimesed kui väljaspool kogudust (jutt käis just noortest). Avaldasin talle arvamust, et koguduse noored (ja koguduseliikmed üldse), on peaaegu täpselt samasugused inimesed nagu väljaspool kogudust. Ainult selle vahega, et neil on lootust tuleviku suhtes.

Täna on sellest hea kõnelda, sest jõulud on lootuse püha. Eile kõigis maailma kirikuis loetud jõuluevangeelium sisaldab ju mitmeid Jumala töotusi, mida inglid karjastele kuulutasid. Neist tähtsaim see, et Jumala ja inimeste vahel on nüüd rahu ja selle rahu allikas on seesama Jeesuslaps seal Petlemma söimes. Kas ei sisenda see teadmine lootust tuleviku suhtes!

Ka tänane kirjakoht prohvet Jesaja raamatust on täis lootusrikkust. Seal kõneldakse kellestki sõnumitoojast, kes kuulutab rahu, toob häid sõnumeid, kuulutab päästet ja ütleb Jumala rahvale: Jumal on su kuningas!

Selle kuulutuse ajalooliseks kontekstiks peetakse Paabeli vangipõlve järgset aega 6. eelkristliku sajandi teisel poolel, sest teatavasti loetakse prohvet Jesaja raamatu peatükke 40–55 kuuluvaks nn Deuterokesajale, kes tegutses, Protojesast sadakond aastat hiljem.

Võime kujutleda seda aega, millest tänane jutluse kirjakoht kõneleb, umbes samasugusena, mida keskealised ja vanemad kirikulised mäletavad Eestis 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate algul. Nõukogude Liit oli lagunemas ja inimesed olid täis lootust paremale tulevikule. Meie rahvas on seda ajaloolist momenti hakanud nimetama laulvaks revolutsiooniks, kuid selles sisu pole ju midagi muud kui lootus paremale tulevikule.

See parem tulevik ei seisnenud tookord Eestis mitte ainult poliitilises iseseisvuses ja võimaluses majanduslikult kosuda, vaid ka religioosuses kujutluses, et parem tulevik on alles ees. Miks muidu on nt Nõo koguduse ristimise ja leeriraamatuis noist aastaist lehekülgede viisi igast vanusest ristitute ja leeritatute nimesid.

Meie kirjakohas hüüab prohvet: „Kuule! Su valvurid tõstavad häält, nad hõiskavad üheskoos, sest nad näevad silmast silma Issanda kojutulekut Siionisse.“ Kui Paabeli vangipõlve järel avanes võimalus hakata taastama Jeruusalemma müüre ja templit, siis tundus rahvale tõepoolest, et Jumal on jälle nõus tagasi tulema oma traditsioonilisse asupaika Jeruusalemma templi pühas ruumis ja jääma oma rahva juurde.

Ka 1980. aastate lõpu ja 1990. aastate alguse Eestis võis olla tunne, et et Jumal tuleb eestlaste juurde tagasi. Muidugi on erinevus judaistlikul ja kristlikul kujutlusel Jumalast.

Judaistliku kujutluse järgi on Jumal ühes paigas, nimelt Jeruusalemma templis, ja võib sealt halvemal juhul lahkuda. Kristliku kujutluse järgi Jumal kusagile ära ei lähe, kuid võib olla aegu, mil Jumal n-ö paadutab inimeste südameid ja nad ei taha temast midagi kuulda.

Võiks siis öelda, et 1980. aastate lõpu ja 1990. aastate alguse eestlaste südamed olid eriti vastuvõtlikud Jumalale. Ja, parafraaseerides tänast kirjakohta, võisid Eesti inimesed tookord oma südames hüüda: „Rõõmutsege, hõisake üheskoos, Eesti riigi ja rahva varemed, sest Issand trööstib oma rahvast, lunastab Eesti!“

Teame Iisraeli ajaloost, et pärast Paabeli vangipõlve ehitatigi Jeruusalemma müürid ja tempel üles

ning Iisraeli rahva elujärg läks jälle paremaks. Tõsi, poliitlist iseseisvust enam ei saadud, kuid ka Jeesuse sünni paiku, ehkki Rooma riigi alluvuses, nautis Iisraeli rahvas siiski teatud määral religioosset ja rahvuslikku sõltumatust, sest Rooma võimud said aru: selle uhke ja imeliku religiooniga rahvast pole mõtet päris alla suruda, sest muidu on sellest tekkiva segaduse ja verevalamise tõttu Rooma riigile rohkem kahju kui kasu.

Ometi ei jäänud Jumal Iisraeli rahva juurde, sest teame, et aastal 70 pKr purustasid roomlased Jeruusalemma ja tema templi ning see on taastamata siiani.

Ka eesti rahvas hakkas pärast taasiseseisvumist oma riiki edasi ehitama ja jõudis peagi teiste vabade ja demokraatlike riikide tasemele – küll mitte ehk kõigis valdkondades, kuid mõnes siiski, nt IT-valdkond. Ka saadi Euroopa Liidu, NATO ja Euroopa rahaliidu liikmeks ja tundus, et nüüd on saavutatud see, mida 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate algul taotleti. Või vähemalt ollakse sellele eesmärgile palju lähemal kui varem.

Mulle tundub, et sellist seisukohta esindab meie lugupeetud ekspresident Toomas Hendrik Ilves, kui ta ütleb 16.12.23 Postimehele antud usutluses: „Ja kui sa vaatad ringi, siis mõistad, et Eesti on üks õnnestunud riik. Aga see hala, mis kogu aeg käib – mis on ilmselt meile kultuuriliselt sisse kodeeritud – ei luba meil olla rahul.“

Jah, Eesti võib olla õnnestunud riik poliitiliselt ja majanduslikult, kuid kas ta on seda ka religiooselt – mõttes, mida püüdsin seostada 1980. aastate lõpu ja 1990. aastate algusega? Võib-olla on see hala, mida ekspresident oletab eestlastesse kultuuriliselt sisse kodeeritud olevat, hoopis Jumala kutse, mis näiliselt saavutatud heaolus kuidagi rahul ei lase olla?

Apostel Paulus ütleb Rm 8:22–25: „Me ju teame, et kogu loodu ägab üheskoos sünnitusvaludes tänini; ent mitte üksnes loodu, vaid needki, kellel on Vaimu esmaand, ka meie ise ägame iseenestes, oodates lapseõigust, oma ihu lunastust. Sest me oleme päästetud lootuses. Ent juba nähtava lootmine ei ole lootus: kes siis loodab seda, mida ta näeb? Kui me aga loodame seda, mida me ei näe, siis me ootame seda kannatlikult.“

Apostel annab meile seega perspektiivi, mis on ülem kui poliitiline ja majanduslik. See on igavikuline perspektiiv. Ühest küljest ei saa meile rahu anda ükskõik kui suur poliitiline või majanduslik edu. Näeme seda teiste vabade ja demokraatlike riikide puhul, kes on küll pikki aegu saanud vabalt ja jõukalt elada, kuid kellel on – võib-olla just selle heaolu tõttu – palju raskusi. Seda just igavikulise perspektiivi tõttu: kogu loodu ägab sünnitusvaludes, olgu poliitiline ja majanduslik heaolu nii suur kui tahes! Sest kogu loodu, sh kõik inimesed, ka enese teadmata, ootavad oma ihu lunastust – seda, et Jumal annaks meile meie patuse ja kaduva ihu asemel püha ja kadumatu ihu.

Teisest küljest annab Jumal meile ka selles olukorras lootust. Nii nagu Paulus ütleb: „Me oleme päästetud lootuses.“ Kuid lootuse iseloom ongi selles, et see on ootus asjade suhtes, mida pole veel näha, kuid mis on tõotatud ja mille poole süda igatseb.

Jõulud on just selline lootuse eriti selge väljendumise aeg. Iseenesest ju midagi ei muutu: talvisel pööripäeval hakkab päev pikemaks minema nagu alati, aasta lõpeb nagu alati ja suurema või väiksema lumega talv algab nagu alati. Igapäevased mured on meie ümber ka jõuluajal.

Samamoodi oli ju ka esimeste jõulude ajal Petlemmas: Jeesuslapsel polnud majas kohta, kuningas Herodes ohustas last ja tema vanemaid, toimud Petlemma lastetapmine.

Kuid selle kõige taustal oli siis ja on ka täna algaval jõuluajal lootus. Lootus mitte niivõrd sellele, et meie elujärg paraneb poliitiliselt ja majanduslikult veelgi, vaid sellele, et meie ihu kord lunastatakse.

Selleks on Issand andnud meile oma Poja, kes õpetab meile, kuidas peame kannatlikult selle lootuse täitumist ootama. On andnud meile Kristuse Ihu, koguduse, mille rüpes saame seda ootust rahulikult n-õ teostada. On andnud meile meie anded ja igapäevase töö, mis hoiavad meid erksana. Ja on andnud ka puhkuse, et me end väga ära ei väsitaks.

Õnnistagu siis kõigeväeline kolmainus Jumal seda algavat jõuluaga, erilise lootuse aega meile kõigile!

Aamen.